

NØTTEKRÅKA

Tanumplatået, Løkkeåsen, Engervannet – viktige områder under press

Hagerømlinger og andre fremmede arter

Årsmelding for 2019 og innkalling til årsmøte

Les om:

Årsmøte

Tanumplatået

Løkkeåsen

Engervannet

Storøykilen

side 23

side 3

side 5

side 8

side 11

Natur under press

Kampen mot utbygging av natur er den eldste og viktigste oppgaven innen klassisk naturvernarbeid. Fra tidligere kamper mot de store vassdragsutbyggingene til dagens kamp mot vindmøller i uberørt natur.

I Bærum er det årlig tilflytting av innbyggere og utvikling av ny næring som gjør at naturen er under et konstant utbyggingspress. Fra å være en grønn bygd er det nå mer eller mindre et sammenhengende tettsted med enkelte byliknende lokalsentre. De grønne flekkene på kommunekartet blir stadig mindre ettersom bit-for-bit utbyggingen tar for seg. I en bærekraftig utvikling er det ikke rom for å forbruke naturarealer slik vi gjør i dag. De fleste utbygginger er irreversible, og utbygde arealer er i praksis tapt som leveområder for mange av artene som levde der.

I denne utgaven av Nøttekråka settes fokus på noen av de viktigste naturområdene som stadig trues av ulike utbyggingsplaner.

Det er Bærums folkevalgte politikere som sitter med det overordnede ansvaret for hvilke områder som kan bygges ut, gjennom kommuneplanens arealdel. Dessverre ser de ikke ut til å ta dette ansvaret særlig alvorlig, når de stadig vedtar utbyggingsområder som strider mot egen arealstrategi.

I dokumentet «Politisk plattform Bærum 2019–2023» fra de fire partiene med borgerlig flertall skrives det mange fine ord om naturvern og biologisk mangfold. I dokumentet heter det bl.a.;

«Vi tar naturmangfoldet på alvor og vil legge til rette for kompetanseoppbygging og helhetstenkning på tvers av sektorer og økt samarbeid mellom ulike aktører og kommunen. Verdifulle naturressurser må sikres slik at de ikke blir omdisponert og at viktige biotoper ikke går tapt.»

Naturvernforbundet er glade for at bevaring av naturmangfold er løftet fram så tydelig i plattformen, men er fortsatt spent på å se hvordan det skal følges opp i praksis.

Allerede nå kan det se ut som om plattformen er i ferd med å vakle. I en sak om utbygging av seks eneboliger på Tanumplataet, stemte Venstre imot de andre samarbeidspartiene, og viste at de er ett av to partier som virkelig tar naturvern på alvor. De andre partiene unnskylder seg med at de må følge opp tidligere vedtak, men som Budstikka skriver i sin lederartikkel 5. desember 2019, det må være lov å skifte mening!

NiB har et håp om at den politiske plattformen og valg av ny leder for planutvalget kan medføre en politisk endring. Vi ønsker Eirik Bø lykke til, men registrerer med skuffelse at han ikke ønsker omkamp på andre saker enn Smiejordet.

Arealnøytralitet er et nytt begrep i naturforvaltningen. Begrepet innebærer null netto utbygging av natur og kan oppnås gjennom

- økt gjenbruk og fortetting av arealer som allerede er utsatt for menneskelige inngrep
- arealregnskap i alle kommuner
- arealavgift for å redusere presset på natur

Vi mener at Bærum kommune på lik linje med målet om å bli en klimaklok kommune må ha mål om å bli en arealklok kommune.

Tomas Westly, styreleder i NiB

NØTTEKRÅKA

NiBs hjemmeside er nå mer mobilvennlig. Inngangssiden er nyhetsside der vi legger ut saker kontinuerlig; høringsuttalelser, innspill/merknader til plansaker, presseklipp og arrangementer. I tillegg er det en mer statisk del av hjemmesiden, med vedtekter, årsmeldinger, informasjon om styret, NiBs miljøvernpris, elektroniske versjoner av Nøttekråka fra 2005, og noen av våre andre publikasjoner.

Invitasjoner til arrangementer legges i tillegg ut på NiBs Facebook-side. Du kan følge oss på Facebook: <https://www.facebook.com/naturvern.baerum>

I 2019 har vi fortsatt å sende ut nyhetsbrev til våre medlemmer om våre arrangementer og om våre siste uttalelser og presseklipp. Hvis du ikke allerede får vårt nyhetsbrev: husk å sende e-postadressen din til baerum@naturvernforbundet.no

Har du forslag til stoff?

Send e-post til:
baerum@naturvernforbundet.no

Utgitt av:

Naturvernforbundet i Bærum (NiB),
Postboks 252, 1319 Bekkestua
baerum@naturvernforbundet.no
Bankgiro: 1627.11.34243

Ansvarlig redaktør: Kari Balke Øiseth

Redaksjonsmedarbeidere:
Morten Bergan, Bjørg Petra Brekke og
Tom Ekeli

Utforming: David Keeping

Trykk: HG media as, opplag 1450

Forsidebilde: Noen av initiativtagerne til Engervannets Venner har satt opp hekkeplattformer. Fra venstre Nils Arne Rød, Per Stensland og Bjørn Frantzen. Foto: Terje Bøhler. Småbilder: Råbukk i eng – foto Svein Holo, Lindeslørsopp – foto Kristin Vigander, Gravender hekker ved Engervannet – foto Terje Bøhler, Utsikt over Storøykilen – foto Bjørn Olav Tveit, .

Hvem passer på Tanumplataet – Bærums gamle kulturlandskap som har «alt»?

Vinterstemning med frostrøyk på Tanumplataet. Kirken og Tanumgårdene i forgrunnen. Foto: Øivind Flaathen.

Tekst: Sigmund Hågvær, professor emeritus i natur- og miljøvern, NMBU.

Tanumplataet er et vakkert, gammelt kulturlandskap i vestre Bærum. Det ligger på en hylle i landskapet, hevet over travelheten, trafikken og støyen nedenfor. Her oppe finner vi spor etter menneskenes virksomhet gjennom tre og et halvt tusen år – fra steinalder, bronsealder, jernalder og middelalder. Dette er bygdas åpne historiebok. Som et symbol på menneskenes trofasthet til området ligger middelalderkirken på plataets høyeste punkt, fremdeles i aktiv bruk. Omkring ligger tradisjonsrike gårder med noe av Bærums beste dyrkingsjord. Det mosaikkformete landskapet, med åkre, beiter, skog og vann, har et rikt dyreliv, ikke minst av fugl. Og mer enn 600 plantearter er registrert! For tusener av mennesker er Tanumplataet et verdifullt rekreasjonsområde – i gangavstand.

Et kontinuerlig utbyggingspress

Tanumplataet med Tanumskogen er et kulturlandskap av nasjonal verdi. Likevel har området gjennom de siste 30 årene vært utsatt for et kontinuerlig utbyggingspress. Ved hver kommuneplanrullering er det fremmet ønsker om bebyggelse eller andre inngrep i dette historiske landskapet. De sist vedtatte boligfeltene er Staversletta i syd og Skui/Kveise i nordøst. Stor motstand fra Tanum Vel, Skui Vel, og ulike andre organisasjoner, førte ikke frem her. En slik bit-for-bit-politikk kan gradvis ødelegge helheten i det verneverdige landskapet. Disse to byggefeltene strider også mot overordnede retningslinjer, som sier at nye boliger skal legges nær kollektivknutepunkter.

Mange tar i dag Tanumskogen for gitt, med alt det den har å by på. Men det har kostet kamp å redde dette skogsområdet fra utbygningsivrige byråkrater og politikere i kommunen. Vi kan særlig takke Tanum Vel og Oldsaksamlingen for at dette verdifulle skogsområdet (hittil) er reddet, og ikke omgjort til et kjempestort boligfelt med flere hundre boliger. Tanum

Vels arbeid for å bevare Tanumskogen har en lang historie, med gjentatte årsmøtevedtak om å arbeide for bevaring. Den viktige kampen foregikk i årene 1987-90 mellom kommunen på den ene siden og Oldsaksamlingen, Riksantikvaren og Tanum Vel på den andre siden. Den gang ønsket kommunen å bygge boliger her. Alt lå klart på papiret – nesten. Men kommunen måtte gi seg, etter en seig kamp.

Helt overraskende planer om andre store nedbygginger har også versert, men tilbakevist. Eksempler er tanker om å flytte Øvrevoll galoppbane til Tanumplataet, og å bygge ut Bærum sykehus der.

Listen over foreslåtte utbygginger og inngrep på plataet er lang og er gjort rede for i verneforslaget av 2008, som ble utarbeidet av Tanum Vel, Naturvernforbundet i Bærum og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. Generelt kan vi si at kommunen gjentatte ganger har stått i et krysspress mellom utbyggingsønsker og verneønsker. I den grad områder er blitt reddet, har det ofte skyldtes protester (innsigelser) fra

høyere myndigheter som Akershus fylkeskommune, Fylkesmannen og Miljøverndepartementet. Innsigelser fra Riksantikvaren og Universitetets Oldsaksamling har selvsagt også veid tungt. I tillegg må vi nevne den utholdende lokale motstanden fra Tanum og Skui Vel, ofte i kombinasjon med naturvernorganisasjoner. Det er denne samlede «muren» av statlige organer, faginstanser, naturvernorganisasjoner og Vellene som i flere årtier har slått ring om Tanumplataet.

En frivillig kommunal byggegrense? Ønskelig men ikke nok

Gjennom plan- og bygningsloven kan kommunepolitikere bestemme at Tanumplataet skal bevares uten ytterligere nedbygging. Et slikt vedtak gir kommunen et sterkt eierskap til langsiktig bevaring, og det kan gå bra hvis befolkningen også støtter opp om dette. Ingen statlig dirigering kommer inn i bildet, og landbruk og andre aktiviteter på plataet vil fortsette helt som før. Ulempen med et kommunalt vedtak er at en annen politisk konstellasjon i fremtiden kan mene noe

annet. Den selvpålagte byggegrensen kan da oppheves, og nye boligfelter eller andre inngrep kan bli tillatt. Et kommunalt vedtak kan egentlig ikke garantere en langsiktig bevaring av områdets verdier.

Varig vern etter naturmangfoldloven eller kulturminneloven: Matjorda sikres og landbruket videreføres.

En rekke forslag om bevaring av Tanumplataet har vært fremmet i løpet av de siste 30 årene. I kommunens skuffer ligger et gjennomarbeidet verneforslag fra 2008 om landskapsvern, utarbeidet av Tanum Vel, Naturvernforbundet i Bærum og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. Et slikt vern er endelig, det vedtas ved kongelig resolusjon, og kan bare oppheves ved en ny kongelig resolusjon. La oss se på tre eksempler på varig vern av kulturlandskap: To landskapsvernområder etter naturmangfoldloven (Kolsås-Dælivann i Bærum og Semsvann-området i Asker) og Bygdøy kulturmiljø som er vernet etter kulturminneloven. Alle de tre nevnte verneområdene inneholder kulturlandskap med aktiv landbruksdrift. Sett med jordvernbriller er landbruksarealene her sikret mot nedbygging, og de tradisjonsrike gårdene er sikret videre drift. Ikke bare det – videre landbruksdrift er ønskelig og nødvendig! Derfor gis det dispensasjoner for tiltak som ansees nødvendige for landbruket.

I vernereglene for Kolsås-Dælivann landskapsvernområde (vernet i 1978) finner vi blant annet følgende tillatelser:

- Nødvendig kjøring på bilvei til gårdsbruk og boliger, og til offentlige anlegg.
- Bruk av motorkjøretøy i forbindelse med jordbruks- og skogbruksdrift.
- Vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg, herunder eksisterende bilvei, traktorveier og stier.
- Oppføring av bygninger som er nødvendige for landbruksdriften og mindre uttak av masse til eget bruk på eiendommen.

- Virksomhet som er ledd i vanlig drift av eksisterende jordbruksarealer.
- Opprensning av eksisterende grøfter, kanaler og bekker.
- Skjøtsel av hager og hyttetomter.
- Nydyrking når den i omfang og lokalisering ikke endrer landskapets art eller karakter vesentlig.
- Plukkhogst og vedhogst til eget bruk.

Når det gjelder skogbruk, skal planene godkjennes av forvaltningsmyndigheten. Det innebærer en begrenset størrelse på hogstflatene.

Bestemmelsene for Semsvannet landskapsvernområde i Asker har lignende karakter.

Verneplan for Bygdøy ble vedtatt i 2012 og var resultatet av en lang prosess der Naturvernforbundet i Oslo og Akershus var sentral. Kulturminneloven ble brukt for størstedelen av arealet, og verneområdet fikk betegnelsen «Bygdøy kulturmiljø». Matjorda og tradisjonell drift er dermed sikret. Landbruket er gitt frihet til blant annet å oppføre nye byggverk og gjennomføre andre nødvendige tiltak.

2018: Brosjyre og underskriftskampanje: reddtanum.no

Brosjyren og underskriftskampanjen har to formål. Det ene er å informere Bærums befolkning om Tanumpla-

tåets mange verdier. Det andre er å påvirke kommunen slik at dagens bit-for-bit-nedbygging stanser. Vår «motpart» er altså kommunen, og ikke bøndene på plataet. Tvert i mot, vi ønsker fortsatt landbruk og et sterkt jordvern på Tanumplataet.

Underskriftkampanjen støttes av en rekke organisasjoner: Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Bærum, Bærum Natur- og Friluftsråd, Oslo og Om-land Friluftsråd, Akershus Jeger og Fiskerforening, Norsk ornitologisk forening Asker og Bærum, Asker og Bærum Historielag, Fortidsminneforeningen Oslo og Akershus, Bærum Turlag, Bærum Elveforum, Gjettum Vel, Tanum Vel, Skui Vel, Skuibakkens Venner, Hornimarkas Venner, Bærum SV, Bærum MDG, Bærum Rødt. Man kan støtte saken og lese mer ved å gå inn på nettstedet reddtanum.no.

Kommunen har nøkkelen

Dersom kommunen vil, kan den skjerme det verdifulle Tanumplataet mot videre nedbygging – i hvert fall for nærmeste fremtid. Vi håper at den ferske boka om Tanumplataet, med ordførerens forord, vil inspirere de nyvalgte politikerne til å slå ring om dette verdifulle og innholdsrike kulturlandskapet.

Blomstrende rapsåker i kulturlandskapet på Tanumplataet. Ståvivannet til høyre, Horni til venstre. I bakgrunnen Kolsåstoppen. Foto: Svein Holo.

Løkkeåsen. Foto: Bjørg Petra Brekke

LØKKEÅSEN – 1000 år gammel umistelig skog

*Tekst: Kristin Steineger Vigander,
styremedlem i Norsk Botanisk
Forening*

Kalklindeskogen på Løkkeåsen er helt spesiell og har internasjonal verdi. Mange av rødlisteartene som Bærum må ta ansvar for, finnes på Løkkeåsen. Nedbygging av arealer er den største trussel mot naturmangfoldet i Bærum. Vi ber derfor politikerne våre gå inn for varig vern av denne lokaliteten. Tusen år gammel verdifull skog med umistelig artsrikdom er ikke noe man bytter ut for kortsiktig gevinst.

Kalklindeskog – en utvalgt naturtype

Kalklindeskog er en skogstype som opptrer på ren kalkstein og kalkrik skifer, og som er dominert av lind og hassel, ofte sammen med andre edelløvtrær som ask og eik. I Norge er det registrert ca. 150 områder av denne naturtypen, og hvert av områdene dekker et lite areal. Forekomster av kalklindeskog har hatt en betydelig nedgang de 50 siste årene, og i Norsk rødliste for naturtyper 2018 står kalklindeskog oppført med kode EN = sterkt truet.

Da kalklindeskog er en naturtype som nesten bare finnes i Norge, har vi et internasjonalt ansvar for å ta vare på de kalklindeskogene vi har, særlig fordi det er mange svært sjeldne arter som er spesielt knyttet til denne naturtypen og det miljøet som den danner.

I Norge har vi seks utvalgte naturtyper – dette er en status som skal gi dem en spesiell beskyttelse mot trusler som hogst og utbygging. Og en av disse naturtypene er kalklindeskog.

Lind er et treslag som har vanskelig for å spre seg med frø på egenhånd. Derfor er lindeskogene spesielt sårbare for påvirkning, og det dannes ikke nye områder med kalklindeskog. Men når treet faller overende, kan det dannes nye skudd fra roten. Lindeskogene kan derfor bli svært gamle, og de eldste lindeskogene i Norge kan være 6000-7000 år gamle. I disse gamle skogene finnes det uerstattelige verdier i form av truede arter. Heldigvis har denne skogstypen en særskilt sikring etter naturmangfoldloven.

Spesiell geologi

Oslofeltet utgjør et helt spesielt geologisk fenomen, og Bærum er et område med svært gunstige klimatiske for-

hold. Kalkstein i dagen med innslag av skifer gir opphav til et svært gunstig bakkesubstrat for spesielle arter av blomster- og sopparter som krever basisk miljø og skrinne mark. I et relativt tørt klima (etter norske forhold) danner dette helt spesielle biotoper som er meget uvanlig i Norge.

Omtrent 80 prosent av alle Norges landlevende arter finner vi i Bærum, og andelen av truede rødlistede arter er stor. Vi i Bærum bor i et område med unikt naturmangfold, og vi har derfor et særskilt ansvar for å ta vare på 95 truede arter i vårt nærområde, og det kan vi bare gjøre ved god forvaltning. Flere av disse ansvarsartene er funnet i Løkkeåsen.

Løkkeåsen – kalklindeskog med unik soppflora

Løkkeåsen er åsen som strekker seg på langs nord for Engervannet. Det går en sti fra Skytterdalen opp til åsen, og går man opp dit kan man få se noen av de mange truede soppartene som finnes nettopp her. Stien er bratt, men området er ikke på noen måte utilgjengelig.

Kalklindeskogen i Løkkeåsen har internasjonal verdi, og mange av Bæruns ansvarsarter er registrert nettopp her. Det er spesielt de rødlistete soppartene som er interessante, det er registrert og tatt belegg av ca. 40 forskjellige rødlistete arter her, mange av dem i kategorien EN (=sterkt truet).

En av dem er osloslørsopp *Cortinarius osloensis*, en sopp som ikke er kjent utenfor Norge. Denne soppen danner mykorrhiza* med lind i kalklindeskog. (*Mykorrhiza er en symbiose mellom sopp og planterøtter.) Det finnes antakelig ikke mer enn i underkant av 300 individer

Osloslørsopp. Foto: Balint Dima

av osloslørsopp i hele Norge, fordelt på åtte kjente lokaliteter i Oslo-området. (I tillegg til Løkkeåsen er den registrert ved Tyrifjorden, på Nesøya og på Bygdøy.) Osloslørsopp er en av de sjeldneste og mest truede soppartene i Europa, og den er nå på internasjonal rødliste.

Lindeslørsopp *Cortinarius tiliae* er en annen ansvarsart for Bærum. Det er kun ni kjente lokaliteter for lindesopp i Norge (Løkkeåsen, Porsgrunn, Asker og Bygdøy). Lindeslørsoppen er i hele verden bare kjent fra disse lokalitetene i Oslofjordområdet, samt fra en eneste lokalitet med kalklindeskog i Tsjekkia. Som navnet sier er lindeslørsoppen også tett forbundet til lind, og danner mykorrhiza med dette treslaget i kalklindeskog.

Det finnes mange andre eksempler på svært sjeldne og truede sopparter som er registrert i Løkkeåsen i nyere tid: Blant annet lilla jordbærslørsopp *Cortinarius suaveolens* (EN – sterkt truet), rødoliven slørsopp *Cortinarius rufo-olivaceus* (CR – kritisk truet) kun kjent fra tre lokaliteter i Norge, gul vrangslørsopp *Cortinarius cruentipellis* (EN), hasselvokssopp *Hygrophorus lindtneri* (EN) med tyngdepunkt i indre Oslofjord-Ringerike, rasmarslørsopp *Cortinarius caesiocortinatus* (EN), glatt villsvinslørsopp *Cortinarius strenuissporus* (EN), kanarigul slørsopp *Cortinarius meinhardii* (VU – sårbar), *Ramaria kriegelsteineri* (EN), løvbelteriske *Lactarius evosmus* (NT – nær truet), sienamusserong *Tricholoma joachimii* (EN) og gullporeskinn *Lindtneria trachyspora* (EN).

Selv har jeg hatt stor glede av å vandre rundt på åsen, og har kost meg med å fotografere de mange forskjellige

Lindeslørsopp. Foto: Tor Erik Brandrud

soppartene som finnes her. Kjempeslørsopp *Cortinarius praestans* har status NT (= Nær truet), og var en av de første artene jeg var så heldig å finne. Dette er – som navnet sier – en stor sopp, 8-15 cm høy og opp til 20 cm bred. Denne soppen danner mykorrhiza særlig med hassel og lind, men antakelig også med eik.

Men det er ikke bare sjeldne sopparter som finnes på Løkkeåsen. Her er det også mange registreringer av truede insekter. Hasselpraktbille *Agrilus olivicolor* er en sterkt truet billeart som tidligere er funnet i Osloområdet og på Ringerike, men nyere funn er kun fra Løkkeåsen. Denne billen er en ansvarsart for Bærum. Larvene til hasselpraktbille utvikles i nylig døde hasselstammer på sommervarme lokaliteter, mens den voksne billen gjerne sitter på solbelyste blader.

Trebukken *Oberea linearis* var funnet nokså tallrikt tidlig på 1900-tallet, men er gått sterkt tilbake. Siste sikre observasjon ble gjort i 1954 inntil den ble gjenfunnet ved Løkkeåsen i Bærum i 2006. Hasselråtevedbille *Rhacopus sahlbergi* er en annen sterkt truet art som er registrert på Løkkeåsen.

Av rødlistete karplanter har jeg ikke funnet mange registreringer fra Løkkeåsen, kun legesteinfrø *Lithospermum officinale*. Denne er knyttet til løvskog og barskog, er kategorisert som NT (=Nær truet), og har et begrenset antall forekomster i Norge. Den er truet av tilbakegang på grunn av gjengroing og utbygging.

I september 2009 fant jeg en sopp i Løkkeåsen som jeg ikke klarte å bestemme. Jeg sendte en prøve til en ekspert,

Kjempeslørsopp. Foto: Kristin Vigander

Hasselpraktbille. Foto: Christoffer Fägerström

Hasselråtevedbille. Foto: Stefan Olberg

og fikk til svar at han trodde det var *Hebeloma vaccinum*, en art som ikke tidligere var funnet i Norge. Han videresendte belegget til Danmark for sekvensering. Dessverre fikk jeg aldri svar på om jeg hadde funnet en art som den gang var ny for Norge, for Jan Vest-erholt – en stor dansk og internasjonal mykolog – var alvorlig syk, og døde før belegget ble undersøkt.

Løkkeåsen er fortsatt et spennende område å utforske.

Det er utarbeidet en handlingsplan for kalklindeskog. Målene med handlingsplanen er å kartlegge hvilke områder av naturtypen som finnes, overvåke områdene for å se hvordan miljøtilstanden utvikler seg og gjennomføre tiltak for å ta vare på kalklindeskogen. Det er mulig å søke om tilskudd til skjøtsel av kalklindeskog gjennom miljøforvaltningens tilskuddsordning for truede og utvalgte naturtyper.

Nedbygging av arealer er den største trussel mot naturmangfoldet i Bærum. Vi ber derfor politikerne våre sette seg inn i hvor viktig Løkkeåsen er for biologisk mangfold, og gå inn for varig vern av denne lokaliteten.

Som Anne Gøril Aas (tidligere styreleder Naturvernforbundet i Bærum) og Bjørg Petra Brekke (tidligere styremedlem Naturvernforbundet i Bærum) så klokt skrev

Legesteinfra. Foto: Kristin Vigander

Hebeloma vaccinum
– finnes denne på Løkkeåsen? Foto: Michael Kuo.

i en artikkel i Budstikka i desember 2018: **Tusen år gammel verdifull skog med umistelig artsrikdom er ikke noe man bytter ut for kortsiktig gevinst.**

Kilder:

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/naturomrader-pa-land/skog/kalklindeskog/>

<https://www.budstikka.no/debatt/vern-lokkeasen-og-engervan-net/210281/>

<https://www.nina.no/Aktuelt/Nyhetsartikkel/ArticleId/3865/Kalklindeskog-Urnatur-rundt-Oslofjorden>

[Artsdatabanken.no](https://artsdatabanken.no)

Biofokusrapport 2016-12

Tanumplatået – et nasjonalt verneverdig kulturlandskap

Tekst: Tom Ekeli, NiB.

En imponerende rikt illustrert bok om Tanumplatået kom ut våren 2019. Det er Naturvernforbundet i Oslo og Akershus som har samlet 14 bidragsytere med høy kompetanse, som viser hva vi har av enestående naturverdier, kulturlandskap og kulturminner på Tanum. I forordet skriver ordfører Lisbeth Hammer Krog: «Endelig har det kommet en bok om Tanumplatået. Initiativtakere og bidragsytere til boken fortjener stor honnør og takk. Tanumplatået er et kulturlandskap

med høy historisk verdi og inneholder umistelige natur- og kulturverdier.»

Med over 200 bilder av høy kvalitet og godt skrevne artikler får vi innblikk i hvilke verdier som det er verdt å kjempe for i dette området. Sentralt i boken omtales de 29 gårdene som i dag bidrar til å opprettholde kulturlandskapet. De første spor etter mennesker på Tanum er 4000 år gamle steinøkser. Boken viser til fulle hvordan generasjoners arbeid og utnyttelse av naturen har utviklet og samtidig tatt vare på dette verdifulle området. Her er en sammenhengende jordbrukshistorie i 240 generasjoner!

Det unike med denne boka er at initiativtakerne og bidragsyterne har lyktes med å vise helheten. Her er oppskriften på hvordan gårdbrukere, politikere og befolkningen kan forvalte helheten for fremtiden. Eller som grunneierne sier i boka: «Landbruk ønsker vi å fortsette med, og vi ønsker også å skjønne kulturlandskapet med alle dets verdier;

at forminnene ivaretas, at dyre- og plantelivet fortsatt skal være rikt, og at platået kan tilby befolkningen rekreasjon og naturopplevelse.»

Tanumplatået Bærums vakre og innholdsrike kulturlandskap

ISBN 978-82-90895-84-1

Redaksjon: Sigmund Hågvær, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Bjørn Frodahl, Asker og Bærum Historielag og Svein Holo, naturfotograf (bileredaktør)

Utgiver: Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

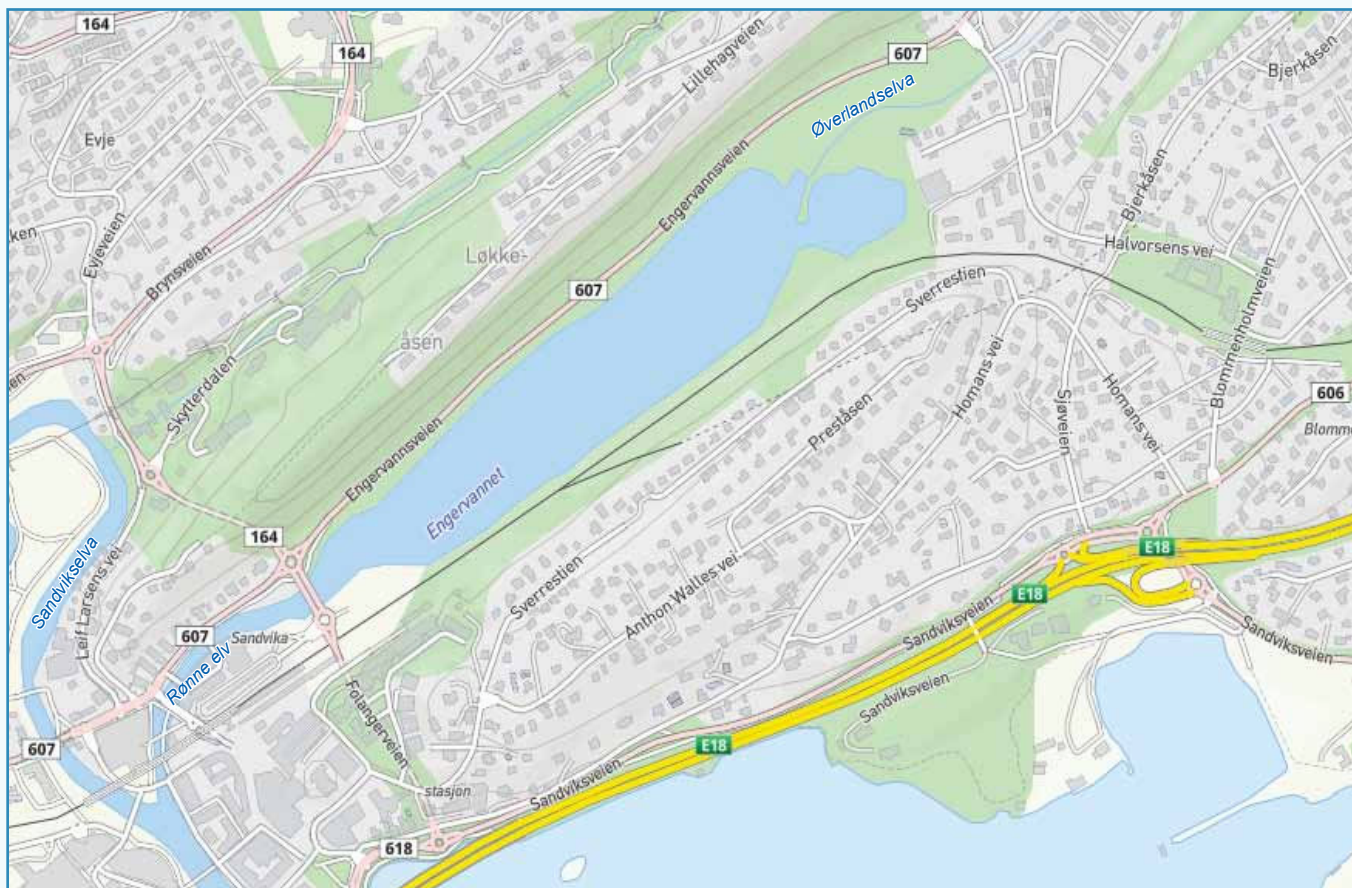
Pris: kr 350/276 sider

Utsalgsteder i Asker og Bærum:

Høvik Bok & Papirhandel
ARK Asker Sentrum
ARK Holmen Senter
ARK Kolsås senter
ARK Sandvika sentrum
ARK Sandvika Storsenter

Råbukk i eng. Foto: Svein Holo.

Engervannet – et enestående vann

Tekst: Bo Wingård, leder av Bærum Elveforum

Engervannet er enestående, Norges eneste brakkvannsforekomst som ligger på kalkrik grunn. På grunn av sin umiddelbare nærhet til fjorden er dette en helt spesiell naturtype i Norge. Vi har et stort ansvar for å bevare Engervannet med sitt særegne naturmangfold og yrende fugleliv.

Tørre fakta om våte elementer

Engervannet tilhører Øverlandsvassdraget og ligger ved Sandvika mellom Løkkeåsen og Sandviksåsen. Langs Sandviksåsen går jernbanelinjen, og langs Løkkeåsen ligger Engervannsveien nesten helt ned til vannet. Nedbørfeltet til Øverlandsvassdraget er 32 km².

Engervannet er smalt og langstrakt. Det er 145 da stort, er 1,1 km langt og har en strandlengde på 2,6 km. Totalt vannvolum er 240 000 m³. Midlere dybde er 1,5 m og største dybde er 4 m. Terskeldypet ved utløpet er 0,6 m.

Øverlandselva renner ut i Engervannets nordøstre del. Strømhastigheten reduseres og sedimenter som elva fører med seg, avsettes i deltaet utenfor elvemunningen.

I boken *Bærum: En bygds historie*, står det blant annet «Al den sand som Sandvikselven i tidenes løp har ført med seg, har lagt sig op ved munningen og demmet av en kile av fjorden. Der som Engervandet (det gamle Folangr) er nu. Ved høivand kom-

mer det undertiden saltvand ind hit».

Strendene rundt Engervannet har en frodig vegetasjon. Store mengder søppel driver inn fra Øverlandselva, og fra Sandvikselva når den er i flom eller ved flo sjø. Bærum kommune sørger for halvårlige ryddekampanjer i og langs Engervannet. Da plukker frivillige fra Naturvernforbundet i Bærum og Bærum Elveforum søppel som fyller et tilhengerlass som så kjøres til Isi.

Tidevann og vanngjennomstrømming

Ferskvann fra Øverlandselva blander seg med saltvann som kommer opp i Rønne elv ved flo sjø. Saltvann er tyngre enn ferskvann. I Engervannet er det perioder med relativt

stabilt, salt vann i bunnsjiktet, og et relativt stabilt ferskvannslag i toppsjiktet. Ved kraftige flommer i Øverlandselva vil ofte alt vannet bli skylt ut i Rønne elv og ut i Sandvikselva og fjorden. Så kommer tidevannet opp i Rønne elv, og vi får

Engervannet sett fra Sandvika. Foto: Bjørg Petra Brekke

et saltvannslag i de nedre delene og et brakkvannslag i de øvre delene. I lengre perioder er det et stagnerende vannlag i dypet som ikke blander seg med det øvre sirkulerende vannlaget. Sammen med næringsrike sedimenter og stor egenproduksjon bidrar dette til at bunnsjiktet som oftest er oksygenfritt.

Litt historie og navn på vann og vassdrag

Sverres saga omtaler Engervannet da bøndene samlet seg på isen på Folanger i år 1200. På den tiden gikk sjøen fire- fem meter høyere opp enn i dag. Det var vinter, ufred i landet, og kongen lot sine folk vente oppe i Sandviksåsen (derav veinavnet Sverrestien), mens han selv gikk ned til Folanger for å spionere på hva bøndene snakket om. Bondehæren besto av bønder fra Svinesund til Telemark, og dertil bymenn fra Tønsberg. De holdt rådslaging ute på isen i det som da var en vik, en trang fjordarm, innerst i fjorden utenfor Sandvikselva.

Etter hvert som landet steg ble bukten til dagens Engervannet. Nå ligger Engervannet 4 m over havoverflaten.

Av de mange steder i Bærum som har dyrenavn, ligner Sandviksåsens østre del et oksehode. Løkkeåsen har likhet med en fole, herav navnet Folanger, som var navnet på bukten gjennom middelalderen. Angr betyr vik, og Folanger betyr folevika eller føllvika. Engervannet har navnet etter husmannsplassen Enger under gården Okshoved (Blommenholm).

Sedimenter, næringsstoffer og forurensning

Allerede for hundre år siden var vannet sterkt forurenset. I begynnelsen av 1950-årene skrev det lokale vellaget til kommunen om «den forfærdelige stank og griseri Øverlandselva fører med seg til utløpet i Engervannet».

Før det avskjærende kloakkledningsnett ble koblet til Sentralrenseanlegget vest – VEAS - i juni 1982, førte elva med seg husholdningskloakk fra ca 30 000 personer. Dertil ble betydelige mengder industriavløp ført ut i elva, og store mengder med næringssalter som fosfor og nitrogen fra jordene langs Øverlandselva og Østernbekken.

Alt tilsiget havner i Engervannet. I sedimentene er det næringssalter fra jordbruket, kloakkslam fra før 1982, og ukjente mengder med miljøgifter og tungmetaller. Det svarte sulfidholdige og råtne slammet finnes også i dag helt opp i strandbredden. I dypvannet under ca 1 m er det i lange perioder svært lite oksygen til stede og høye konsentrasjoner av hydrogen sulfid.

Friluftsliv og turveier

Sandvika by vokser. Kadettangen og Kalvøya er populære friluftsområder. For mange – særlig barn og eldre - vil Engervannet være viktig for turer med store opplevelsesverdier i nærområdet, og som inngangsport til flotte turveier langs Øverlandselva og inn i Marka.

I 2011–12 ble det anlagt en turvei langs jernbanen hvor det tidligere hadde vært et friområde for fuglelivet, mot protester fra naturverninteresserte og også fra de to berørte velforeninger. I dag er turveien mye brukt.

Vegetasjon

Langs Engervannet er det mange rødlistede arter, dvs arter som er kraftig redusert eller er fåtallige, som legesteinfrø og blærestarr. Blærestarr er en av de 94 artene som Bærum har et spesielt ansvar for å ta vare på.

Langs vannet er det også mange fremmede (invauderende) planter, som gullregn, rødhyll, kanadagullris, mongolspringfrø og hybridlirekne. Disse plantene er uønsket i norsk natur. De sprer seg lett, og mange - som hybridlirekne - er vanskelige å bekjempe. Frø og plantedeler kommer ofte drivende med vannet fra hagefyllinger langs Øverlandselva.

Se også artikkelen til Kristin Vigander om kalkklingeskogen på Løkkeåsen i dette nummeret av Nøttekråka.

Fuglelivet

Engervannet er et svært viktig raste-, myte(fjærfelling)- og næringsområde for våtmarksfugl, spesielt andefugl. Engervannet er også et viktig hekkeområde for andefugl. Det er et "urbant fuglevann", dvs. at lokaliteten arts- og antallsmessig i stor grad er dominert av fugler som tolererer en del forstyrrelser. Se Per Stenslands artikkel «Kan Engervannet bli Bæruns Østensjøvann?», der det står mer om fuglelivet ved vannet.

Fisk og fiske

Fiske etter laks og sjørret har vært viktig næringsvei i Sandviksvassdraget. I 1347 ble retten til laksefiske i nedre del av Løxa (det gamle navnet på Sandvikselva – Løxa=laks) og Folanger tildømt klostret på Hovedøya og Nonneseter i Oslo

I 1869 ble det dannet et selskap som skulle drive "fiskepark" i Engervannet. En demning ble bygd ved Engervannet. Laks og sjørret skulle vokse opp i Engervannet for så å bli tatt opp når fisken var blitt stor nok. Omtrent slik fiskeoppdrett foregår langs kysten. Men fiskeoppdrettet ble mislykket. Rester av demningen vises fortsatt i utløpsoset.

Laks og sjørret går opp i Rønne elv, svømmer gjennom Engervannet og går videre opp i Øverlandselva for å gyte. Brukerutvalget for fisk i Bærum kommune setter ut yngel i Øverlandselva. Her oppholder den seg til den begynner

utvandringen via Engervannet og Rønne elv til fjorden. Når tiden er inne for å gyte kommer den tilbake til vassdraget. Tidligere var det mye ål i vassdraget, og det er å håpe at ved god forvaltning av vassdraget vil ålen igjen finne gode levevilkår.

Ved flo sjø kommer torsk og flyndre inn i Engervannet. Flyndrebukta ligger på østsiden av vannet.

Kan vannet brukes til noe bedre enn bare å være et vann?

Skal Engervannet bare få lov til å ligge der, eller kan vi bruke det til noe fornuftig? Spørsmålet er reist flere ganger av kreative sjeler. Her mente noen at man kunne anlegge en bane for vannskisport. Man kunne også fylle ut deler av vannet med sprengstein fra tunneler som bores i Bærum, og få fine idretts- og fotballbaner som erstatning for banene på Kadettangen. Og så kan de banene frigjøres for publikum. Eller man kan fylle ut hele Engervannet og bygge 140 m høye skyskrapere med 4 000 boliger.

Bærum Elveforum var bekymret for at slike tanker skulle befestes seg, og arrangerte et forummøte høsten 2018 med Engervannet som tema. På møtet ble det vist til

Engervannets helt særegne brakkvannslokaltitet, med et yrende fugleliv, rødlistede planter og spesielle blanding av saltvannsfisk og ferskvannsfisk.

Etter møtet ble Engervannets Venner etablert. Hensikten er å verne om Engervannet, legge forholdene bedre til rette for fugl i og langs vannet, gjøre vannet bedre kjent for lokalbefolkningen, og bidra til folkeopplysning om fauna og flora i vannet og dets omgivelser.

Engervannets venner: Kan Engervannet bli Bærums Østensjøvann?

Tekst: Per Stensland, Engervannets Venner.

Brakkvannslokaltiteten Engervannet er kanskje Norges mest urbane vann der det ligger omkranset av Sandvika, Engervannsveien og toglinja. Få vet at dette også er en av Bærums viktigste fuglesjøer.

De senere år har det vært forslag om å bygge det ned for boliger, arena for vannsport og nå sist fotballbane. Engervannet har hatt få venner.

Høsten 2018 startet noen ildsjeler - med Terje Bøhler fra Bærum Elveforum i spissen - opp et uformelt nettverk med navnet Engervannets Venner. Formålet er å gjøre vannet til «et enda mer attraktivt område for fugl, dyr og mennesker». Forbildet har vært Østensjøvannets Venner.

Nettverket har i hovedsak bestått av folk fra Norsk Ornitologisk Forening. Vannet er kjent for sin funksjon som raste- og myteområde (fjærfellingsområde) for vannfugl, herunder mengder av toppand og kvinand. Det er også et av få områder som har hekkende gravand i Bærum. De senere år har også toppdykker gjort hekkforsøk, men den fluktuerende vannstanden samt mangelen av en beskyttende måkekoloni er en utfordring både for den og andre vannhekkfugler. Sjeldne arter som dverg-

dykker, lappfiskand og isfugl ses ofte.

Høsten 2018 laget Engervannets venner en overordnet plan med konkrete tiltak. Vi har hengt opp et 30-talls fuglekasser langs gangveien på sørsiden av vannet, finansiert med midler fra Naturvernforbundet i Bærum. Langs gangveien er det hengt opp informasjonsplakater. Begge deler øker opplevelsen og interessen for vannet fra de som bor i området. Vi har videre satt opp hekkeplattformer for tjeld, hette- og fiskemåke. Det planlegges å sette ut en eller flere flåter som kan gjøre vannet mer attraktivt og sikkert som hekkeområde for vannfugler. I et litt mer langsiktig perspektiv ser vi for oss utsiktsplattformer (små fugletårn) for å øke opplevelsen, samt at vi vurderer å lage noen dammer i sumpen som ligger langs utløpet av Øverlandselva. Bærum kommune har vært orientert hele veien.

Senhøstes 2019 ble Engervannets Venner mer formalisert, med opprettelsen av et lokalt interimstyre. Vi har dermed kommet et steg videre. Det gjenstår å se om Engervannet blir vårt Østensjøvann, med stort folkelig engasjement som bidrar til at lokalpolitikere og utbyggere legger vekk utbyggingsplaner. Ønsker du å vite mer, kan du gå inn her: http://picpanzee.com/engervannets_venner

Restaurering av Storøykilen

Tekst og foto: Bjørn Olav Tveit, naturvernkontakt i Norsk Ornitologisk Forening, Asker og Bærum lokallag.

Fornebu har vært kjent som et fugleeldorado i mer enn en mannsalder. Inntil for snaue hundre år siden var denne småkuperte halvøya i indre Oslofjord en fredelig idyll, med blomsterenger, beitemarker og fururabber i en bølgende mosaikk. De fire grunne buktene – kilene – som skjærer seg inn på vestsiden av halvøya, i kombinasjon med flere tjern og våtmarker, bidro til å skape en variasjon i landskap og habitatstyper som ga grunnlag for et oppsiktsvekkende mangfold i fuglefaunaen.

I 1939 ble alt endret, da de små kollene og grunne kløftene bokstavelig talt ble jevnet med jorden og omgjort til rullebane for landets nye hovedflyplass. Viktige våtmarker som Storøymyra og Koksatjernet ble lagt under asfalt og betong. Flytrafikken og de øvrige aktivitetene på lufthavnen genererte også mye støy som la en betydelig demper på naturkvalitetene. På den annen side ble de gjenværende våtmarkene liggende relativt uforstyrret, og gressområdene langs rullebanene hadde en funksjon tilsvarende jordene i det gamle kulturlandskapet. Dermed fortsatte Fornebu å utmerke seg som fuglelokalitet.

Dette ble fort lagt merke til av fugleinteresserte, og medlemmer fra Norsk Ornitologisk Forening har derfor drevet systematisk registrering av fuglelivet her ute siden tidlig på 1970-tallet. Foreningens materiale har blitt samlet i rapporter, som i sin tur har dannet grunnlag for uttalelser til offentlig forvaltning. Dette medførte at de to naturreservatene Storøykilen og Koksa ble opprettet i 1992, på en tid da hovedflyplassen på Fornebu ble planlagt avviklet til fordel for Gardemoen.

Da den storstilte utbyggingen på Fornebu tok til etter flyplassens nedleggelse, ble det bestemt at området skulle bebygges, først med 2700 nye boenheter, senere utvidet til

11 300 – hvilket gir rom for rundt 40.000 mennesker, en befolkning på størrelse med Bodø eller Hamar. Det kuperte landskapet ble forsøkt delvis rekonstruert, og områdene utenfor den nye bebyggelsen ble beplantet og omgjort til grøntarealer. Med på lasset kom dessverre en rekke fremmede planter. Takket være NOFs rapporter og engasjement, ble det meste av Storøya unntatt fra bebyggelse, og regulert til friområde og en grønn buffersone mellom de to viktige naturreservatene.

Med økt bebyggelse, økte også trafikken av joggere, hundeluftere og annen trafikk gjennom reservatene. Dermed har Storøykilen og Koksa blitt mindre gunstige områder for rastende og hekkende våtmarksfugler enn de var under flyplasstiden. Dette er særlig ugunstig i en tid der våtmarker systematisk har blitt nedbygget i det indre av Oslofjorden, hvilket gjør våtmarkene på Fornebu viktigere for fuglelivet enn noen gang før. NOF har derfor lagt omfattende planer for å øke verdien av våtmarkene på Fornebu, gjennom rehabilitering av våtmark og kanalisering av ferdsl. Vi har en god dialog med forvaltningsmyndighetene, og mottatt 1 mill. kroner til arbeidet fra Sparebankstiftelsen DNB. Planleggingen er i siste fase, blant annet i samarbeid med fagmiljøet på våtmarksrestaurering tilknyttet Universitetet i Ås.

Planene går ut på å sikre verdiene i våtmarksområdene slik at de blir grønne lunger med et yrende fugleliv. Dette gjør vi ved å stanse gjengroingen, fjerne fyllmasse og svartelistede planter, og etablere åpne vannspeil med tiltrekningskraft både på fugler og mennesker. Vi tror nemlig at det beste vernet vi kan gi disse våtmarkene, ikke er å stenge mennesker ute, men heller å kanalisere ferdslen slik befolkningen på Fornebu kan få glede av naturen her og dermed lære å sette pris på den. På den måten håper vi å gi fuglene tilbake en viktig raste- og hekkeplass i indre Oslofjord, samtidig som den nye bydelen og de som vokser opp her får en arena for læring og naturopplevelser.

Hagens vakre trusler mot biomangfoldet

Tekst og foto: Joran Bjerke, sesongengasjert koordinator for fremmedartsbekjempelse i Bærum kommune

Hagen og hagens vekster er til både nytte og glede og har vært det gjennom historien. Tenk bare på Babylons hengende hager, et av oldtidens sju underverker. Her i landet startet kanskje de første hagene med dyrking av kvann i såkalte kvannehager eller kvannagard. Restene av denne tradisjonen er rikt dokumentert av Ove Arbo Høeg (1974). Kjente, kjære hageplanter, som f.eks. fagerfredløs, hage-lupin eller blankmispel som pryder mange hager i dag, gjør det noen skade at de fargelegger også Bærums ville natur? Bier og humler setter pris på den rike blomstringen og trosten koser seg med bærene. La oss kaste et nærmere blikk på elvenaturen og kystvegetasjonen.

Fremmede arter langs Sandviksvassdraget

Går du en tur langs elvemeanderne på Vøyenenga, kan du stedvis undre deg over om du egentlig rusler rundt i en hage, den ene hagearten overtar der den andre slutter. Hvem er de og hvor kommer de opprinnelig fra?

Hybridlirekne - en krysning av kjempeslirekne og parkslirekne, oppstått på det europeiske kontinent (foreldreartene kommer fra ulike områder av nordøst Asia).

Kjempespringfrø - en staselig art fra Himalaya med blomstring i flere fargenyanser.

Mongolspringfrø - også en asiat, som klarer seg i skyggen bedre enn de fleste og som dessuten selvpollinerer.

Buketten er også sammensatt av representanter fra det nordamerikanske kontinentet:

Alaskakornell - en hardhaus fra nord med både frøformering (bær) og kvister som kan slå rot (fra f.eks. hageutkast).

Kanadagullris - nordamerikaner som stortrives i Bærum og

går inn på de lysåpne delene av elvebreddene på Vøyenenga.

Skunkkala - en vestkystsurfer mellom Californias og Alaskas sumpområder, går imidlertid også opp i høyder på 1700 m.o.h. derfor takler den norsk vinter. I Bærum er den en nykommer som finnes langs Isielva og Sandvikselva. Den ser foreløpig ut til bare å ha frøspredning i vann, særlig ved flom. Fra opprinnelsesområder er det også kjent at den spres med pattedyr eller fugl (EPPO, 2006).

Er det noen som savner kjempebjørnekjeks? Jo da, den finnes fortsatt langs elvebreddene, men nå i et beskjedent omfang. Kjempebjørnekjeks preget elveslyngene på Vøyen og i Sandvika for et par tiår siden. Takket være mangeårig bekjempelse, bl.a. gjennom dugnadsinnsats fra Naturvernforbundet i Bærum, er denne arten nesten utradert i elvenaturen.

Når det er så få hager i nærheten, hvordan kan det ha seg at elvemeanderne på Vøyenenga er i ferd med å fylles med artene som er presentert? Vi har først og fremst med et interkontinentalt "dream team" å gjøre, høypotente generalister som har funnet et miljø som ligner mye på deres opprinnelige voksested. De fleste er svært kraftige av vekst og utkonkurrerer stedegne planter. Hybridlirekne har en nærmest tropisk veksthastighet og skyter stengler tett som en jungel. Tett på elva er arten utsatt fordi den ikke har røtter som binder jorda særlig godt. Ei flomstor elv kan derfor rive med seg så vel jord som røtter. Røttene eller biter av stengelen kan imidlertid slå rot på en ny elvebredd lenger ned i vassdraget. Kanskje den nyetablerte slireknespiren vokser til ved arter som har en lang historie ved vassdraget, f.eks. den staselige bregnen strutseving eller Bærums kommuneblomst gulveis? Det følger ikke med en gartner i fremmedartenes utbredelsesstrøm, det er ingen hageeier som klipper og friserer og fjerner frøstanden. Kjempespringfrø og mongolspringfrø følger sidebekker ned i hovedvassdraget. Disse artene alene slynger ut titusenvis av frø, en del frø følger vann og finner nye vokseplasser når flomvannet har trukket seg tilbake. I de flate partiene på Vøyenenga har vannet lengre oppholdstid enn ved elvefallene. Derfor blir det lettere en ansamling av fremmedarter i brede flommarkssoner. Denne cocktailen av fremmedarter tærer på den biologiske kapitalen. Ønsker vi å ta vare på elvenaturen med det opprinnelige biomangfoldet vi kjenner, er det på høy tid å brette opp ermene.

Fremmede arter langs kysten

Naturens egne blomsterbed, kalktørrengene og kalkbergene langs kysten overgikk nærmest seg selv i blomstring sommeren 2019. Folk som kjenner kystvegetasjonen godt, kan ikke huske tilsvarende prakt. Kanskje ikke så underlig hvis vi husker tilbake til 2018. Tørt, varmt, bare vårblostringen gikk som normalt. Mange tørketålende arter slik som dragehode, gikk i dvale og blomstret knapt. Ikke rart alle satset maksimalt sist sommer! Kystvegetasjonen har vært ute en tørkesommer før, hvorfor fin-

ner vi nettopp denne artssammensetningen her? Mange har fått med seg den kalkrike berggrunnen og en gunstig beliggenhet innerst i fjorden. Mange av stedsnavnene er knyttet til landbruk og spesielt dyrehold: Kalvøya, Kjeholmen, Geitholmen, Møkalassene og Oksenøya. Ikke bare øyene, men hele kystsonen har vært utnyttet til husdyrbeite i hundrevis av år, sannsynligvis flere tusen år. Beite og ugjødset slått har positiv innvirkning på artsmangfoldet. Det oppstår en mulighet for arter som fra naturens side ikke har så brede skuldre eller spisse albuer til å komme seg opp og fram. Lik konkurranse for alle. Riktignok beiter ikke husdyra alle arter overalt og ulike husdyr har ulik yndlingsmeny. Men den ekstensive beitingen og slåtten ved kysten har holdt landskapet åpent og bidratt til den artsrikdommen vi fortsatt kan finne. For å illustrere trusselen fra endel hageplanter, skal vi se på tre ulike eksempelområder.

Strandhogg I: Kalvøya

Det er svært lite bebyggelse på øya, og det er nok hovedgrunnen til en moderat utbredelse av fremmedarter her. Kanadagullris og valurt brer seg noen steder inn i de artsrike kalkknausene som i våre dager har fått betegnelsen åpen, grunnlendt kalkmark og regnes som en sterkt truet naturtype. Disse artene er storvokste og har ingen problemer med å konkurrere ut småvokste arter som aksveronika, harekløver og sølvmyr. Rundt omkring på øya har det etablert seg en del mispelbusker som har opphav i kystnære hager. Fugler forsyner seg med mispelbærene i hagen og slipper frøene fra seg med nistepakke på bl.a. Kalvøya. Her vokser det opp nye busker, som får bær og det spirer enda flere busker. En selvforsterkende effekt - en ond sirkel.

Strandhogg II: Rolfstangen

Friområdet er en fryd for øyet store deler av vekstsesongen. En sammenhengende blomsterstafett i gult, rødt, hvitt og blått. Kikker man nærmere etter, vil man kjenne igjen særlig en hageart her: Gravbergknapp danner flekkvise, lysegrønne tepper blant stedegen vegetasjon. Det er en av hageveteranene langs kysten og har en spredningshistorie som strekker seg gjennom store deler av 1900-tallet. Ikke rart at mange oppfatter gravbergknapp som stedegen! Generalisten som tåler "alt", både salt, vind, tørke, fukt og kulde er i ferd med å kvele artsrikdommen flere steder. På Rolfstangen kan vi finne rødlistede plantearter som nikkesmelle, oslosildre, aksveronika og lavarten dvergkalkskjell. Disse og andre arter går fremtiden mørkt i møte hvis fremmedartene får fortsette sin fremmarsj. Ikke bare mister vi de stedegne planteartene, men også mylderet av spesialtilpassede insektarter som mister sine skjul, sin mat, sine "sjekkearenaer" og "fødestuer".

Rolfstangen, med de hjemmehørende plantene aksveronika, blodstorkenebb og nikkesmelle.

Ytre Vassholmen. Kalktørreng med mye gravbergknapp og litt syrin. Av de stedegne artene ser vi bare noen hjorterot, aksveronika og kantkonvall.

Strandhogg III: Ytre Vassholmen

Rundt bebyggelsen har det i sin tid blitt plantet syrin, gravbergknapp og gressløk m.m., slik det har vært vanlig i "oldemors hage". Men "oldemor" er borte for lengst og "hagen" har spredt seg utover store deler av øya. På nordenden, langt fra opprinnelig hageareal, vokser et tett dekke av hageplanter med kun enkelte innslag av stedegne arter som hjorterot, smørbukk og noen puslete eksemplarer av aksveronika. Vakkert kan man godt si det er, særlig når syrinen eller gressløken blomstrer lilla, men artsrikdommen glimrer med sitt fravær. Til alt overmål vokser det strandkarse på strendene. Ingen hageplante, selv om den kan spises, frøene har kommet seilende sjøveien med havstrømmen fra Moss, hvor frøene har kommet inn med kornimport eller ballast. Plantene vokser som en grågrønn vegg, med et hvitt blomsterslør i juli, og fortrenger alle stedegne strandplanter, inkludert storvokste arter som strandvortemelk og strandkvann. Det hjelper ikke å bevare arealene, hvis vi ikke sikrer verdiene, altså det biologiske mangfoldet.

Hva nå?

Artsrikdommen langs kysten og elvene er som vi har sett truet av fremmede, invaderende plantearter. Biologisk mangfold kan imidlertid ikke reddes av festtaler og tomt snakk. Det kan utelukkende reddes av menneskelig handling: Fysisk fjerning av skadelige, invasive plantearter, samt beiting og slått for å hindre gjengroing.

Er **du** en som snakker eller handler?

Kilder: www.artsdatabanken.no

European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO). 2006. "Data sheets on quarantine pests: Lysichiton americanus."

Høeg, O.A. 1974. Planter og tradisjon: Floraen i levende tale og tradisjon i Norge 1925–1973.

Gode råd om hva hageeiere selv kan gjøre for å unngå spredning og bekjempe fremmede arter, finner du her:

<http://bit.ly/OAhageromling>

Bærum Natur og Friluftsråd (BNF) – et viktig samarbeidsorgan

Tekst og foto: Tom Ekeli, NiB

Det er nå 12 år siden BNF ble etablert etter ønske fra, og i samarbeid med, Bærum kommune. Formålet var å tjene som talerør og samarbeidspartner overfor kommunen for de frivillige organisasjoner innen naturvern, kulturminner og friluftsliv, som Idrettsrådet på vegne av idrettslagene og Kulturrådet på vegne av kulturen. Arbeidet har resultert i en imponerende mengde høringsuttalelser til de store arealplansakene i kommunen og en rekke åpne møter og aktiviteter med tema natur og friluftsliv til glede for befolkningen. Det siste halvåret har BNF også gransket seg selv.

Foreløpig har dette endt opp med at styret innkalte de 19 medlemsorganisasjonene til et ekstraordinært årsmøte 25. november 2019. Disse organisasjonene var representert; Bærum Elveforum, Bærum Turlag, Bærum Velforbund, Naturvernforbundet i Bærum, Skui vel og Tanum vel. I tillegg deltok en ansatt i Bærum kommune, avdeling for Natur og Idrett. Tema for møte var; «Veien videre for Bærum Natur og Friluftsråd» med spørsmålene: «Trenger BNF ny formålsparagraf og vedtekter?» og «Hvordan kan BNF samarbeide bedre med medlemmene?» Bakgrunnen for «granskingen» var kritiske bemerkninger fra medlemmer og samarbeidspartnere til enkelte uttalelser fra BNF den siste tiden. I tillegg kom at BNF i 2018 mistet sin økonomisk støtte til driften

fra kommunen. Det ekstraordinære årsmøtet er avholdt og styret skal nå bearbeide resultatet og legge frem forslag til forbedringer på det ordinære årsmøtet 10. mars 2020.

Innspill til «veien videre» fra ekstraordinært årsmøte

Til møtet var det sendt ut tre grunnlagsdokumenter. Et notat basert på en ringerunde til sentrale medlemmer og samarbeidspartner, sammendrag av årsmeldinger samt referater fra de halvårige møtene med kommuneadministrasjonen. Møtedeltakerne gav honnør til styret for initiativet og at det ble vist åpenhet og vilje til å sette lys på BNF sitt arbeid. Det ble også bemerket at det er svært uheldig med saker hvor det oppstår sprik mellom enkelte medlemmer og BNF, eller

sprik mellom Oslo og omland friluftsråd og BNF. Vi må finne de kampene vi har mulighet for å vinne og ikke bruke energi på allerede tapte saker. Sprik i en paraplyorganisasjon som BNF utnyttes raskt av våre opponenter, og den nødvendige legitimitet i friluftssaker svekkes. Sett fra kommunens avdeling for Natur og idrett er det et ønske om mer proaktivitet (at BNF fremmer egne saker) og at BNF i større grad finner fram til samarbeidsløsninger og kompromisser blant friluftsforslagene.

Under diskusjonen om BNFs formålsparagraf kom det fram en del interessante synspunkter på formuleringen «det enkle friluftsliv»: «Er det enkle friluftsliv det som er mest tilgjengelig eller er det et friluftsliv uten tilrettelegging?» «En undersøkelse viser at de fleste svarer at det enkle friluftsliv kan være en tur i Frognerparken.» «Flertallet er mest interessert i tilrettelagt friluftsliv.»

Artikkelforfatterens kommentar er at ingen har hevd på definisjonen, men den gangen denne formuleringen ble skrevet inn i formålsparagrafen var det nok i betydningen; friluftsliv på naturens premisser. Eller som Frithjof Funder har formulert det: «Opplevelsen av å være ute i natur, en stakket stund på naturens premisser i et forsøk på å være der med hele sin oppmerksomhet.» Det var vel heller ingen illusjon om at BNF skulle representere flertallet av befolkningen i arealsaker. Men at den delen av befolkningen som er opptatt av uberørt natur og det enkle friluftsliv skal ha en tydelig stemme i arealpolitikken.

Styret i BNF fikk to utfordringer fra det ekstraordinære årsmøtet:

- 1) Sendte ut vedtektene til medlemmene og spørre om de ønsker endringer.
- 2) Arbeide videre med forslagene til forbedringer og fremme forslag på det ordinære årsmøte 10. mars 2020.

Ulf Kristiansen ble valgt til ny leder i Bærum Natur- og Friluftsråd den 25. november 2019. Her sammen med Rigmor Arnkvaern som var leder 2010–2019.

Mer om noen av plansakene og en av klagenene i 2019

Tekst: Finn Otto Kvillum, styremedlem i NiB.

Ekeberglia 61 sett fra stien i nordvest. Foto: Bjørg Petra Brekke

Skiløypen Muren – Brunkollen

Skiforeningen varslet at de vil søke om å få utvide skiløype mellom Muren og Brunkollen, for å kunne bruke stor løypemaskin. Løypa vil da bli nærmest en vei med grusdekke. Løypa ligger i et gammelt veifar som kan ansees som et kulturminne. Skiforeningen mente at tiltaket ikke utløste krav om reguleringsplan, men fikk ikke støtte for dette hos Bærum kommune. Bærum kommune vil ta stilling til Skiforeningens søknad hvis forslag til en reguleringsplan fremmes.

Snoveien 17–19

Avdøde naturvernkjemp Nils Borchgrevink og hans kone Signe plantet et mangfold av trær, blomster, urter og grønnsaker på sin eiendom. Dette resulterte i at den har et variert og spennende mangfold av vegetasjon. NiB har påpekt at det vil være et stort feilgrep om denne hagen bygges ned.

Jarenlia

I 2010 vedtok kommunestyret Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer der eiendommene til gårdene Skui og Kveise lå innenfor planavgrensningen for Tanumplataået. Senere, da Tanumplataået skulle kommunalt vernes gjennom Kommunedelplan for Tanumplataået og Hornimarka, ble planavgrensningen endret slik at de to gårdene kunne få bygge boliger på deler av sine eiendommer. Det politiske flertallet lot altså grunneierne få bygge i et landskap som skulle vernes.

I vår høringsuttalelse var hovedbudskapet at reguleringsplanen avvises og at planområdet tilbakeføres til LNF-område. Grunnen er hensynet til jordvern, kulturlandskap, kulturminner og naturmangfold. I tillegg vil boligprosjektet være i strid med nasjonale og regionale føringer for areal og transportpolitikk.

Konsesjonssøknad for 420 kv kraftledning Hamang – Smestad

Vår høringsuttalelse kan oppsummeres som følger:

Vi går for kabel i grøft fra Hamang og så langt forbi Bærum sykehus at ambulansehelikoptere kan lande og ta av trygt.

Fra sykehusområdet til Bærum transformatorstasjon ved Øverland går vi for luftledning. Dette begrunnes med at traséen da fortsatt vil være en sammenhengende grønn lunge i boligsonen der naturmangfoldet med fugler, dyr og insekter opprettholdes

Fra Øverland til Hagabråten går vi for kabel i grøft. Dette fordi mesteparten av denne strekningen er et historisk kulturlandskap med stor visuell opplevelsverdi. Fra Hagabråten til Smestad skal kabelen uansett legges i tunnel.

Vallerveien 146

Bærum kommune har kjøpt denne eiendommen og vil bygge omsorgsboliger og leiligheter for familier og unge nyetablerte, altså gode formål. Men ca. halvdelen av denne eiendommen er en kolle som i realiteten er en grønn lunge. Det er også et godt formål å bevare mest mulig av denne skogkledde kollen. Dette ba vi om i våre merknader til det igangsatte planarbeidet.

Gjettumveien 90

På del av denne eiendommen, planlegges oppføring av 120 boliger. De vil ligge i rimelig avstand til Kolsåsbanen og vil dermed tilfredsstille kommunens arealstrategi.

Eiendommen grenser i vest til Kolsås-Dælivann landskapsvernområde, så artsmangfoldet må antas være det samme her som i det vernede området. I våre merknader til det igangsatte planarbeidet ba vi derfor om at dette må stilles i bero inntil biologene har fått kartlagt artsmangfoldet på eiendommen. Vi ba også om at de planlagte 30 boligene der det i dag er skog, tas ut av planen.

Klage på planvedtak Ekeberglia 61

Denne eiendommen grenser til et tidligere kommunalt regulert naturområde. Deler av dette området er nylig vernet som Kloppa naturreservat. Eier ønsket å bygge ny bolig på eiendommen, men først måtte en vedtatt reguleringsplan for området endres. Kommunestyret vedtok endringen, slik at boligen kunne oppføres 4 meter fra naturområdet. Vi klagde på kommunestyrets vedtak, siden det var i strid med hensynet til naturvern og biomangfold. Vi fikk medhold i vår klage, og kommunen må behandle saken på nytt

Naturvernforbundet i Bærum

– hva gjør vi, hvem er vi?

Naturvernforbundet i Bærum (NiB) ble stiftet i 1972, som det andre av lokallagene til Norges Naturvernforbund. Vi har per 1. januar 2020 1521 medlemmer.

Formålsparagrafen sier at NiB skal «arbeide for å verne naturen og sikre livsmiljøet slik at menneskelig virksomhet ikke overskrider tålegrenser i naturen». Vi arbeider særlig for å ta vare på

- Bærums grønne lunger i boligsonen
- Kystsonen
- Dyrket mark og kulturlandskap
- Marka i Bærum
- Bærums biologiske mangfold
- Vassdragene i Bærum

Vi ønsker at grønne lunger, kystsonen, dyrket mark og Marka skal være der for framtidens generasjoner. Endret arealbruk er den største trusselen mot det biologiske mangfoldet i Bærum, som er et av Norges rikeste. Noe av det viktigste vi gjør er derfor å være en aktiv høringsinstans i planprosessene i Bærum kommune.

Gjennom tidene har viktige saker for NiB vært fredning av Kolsås-Dælivann som landskapsvernområde i 1988. NiB var en viktig bidragsyter i verneprosessen.

Vi har foreslått overfor overordnede myndigheter at kulturlandskapet på Tanumplataet også skal bli et landskapsvernområde, men har ennå ikke lyktes med det. Isteden fikk vi en kommunedelplan for Tanumplataet og Hornmarka som ikke gir noen garanti mot byggetiltak. Dette har allerede vist seg.

Å være høringsinstans er viktig, men like viktig er det å synliggjøre det som trenger vern. I 2008 utga NiB boken *Snarveier til trivsel – 150 grønne lunger i Bærum*. Vi vet at kommuneadministrasjonen brukte den i sine innspill til politikerne i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel. To år senere utga vi et informativt hefte om naturmangfold generelt og Bærum spesielt med tittelen *For naturen – og for oss*. Begge finner du på NiBs hjemmeside.

Det er også viktig for oss å ivareta biologisk mangfold i praksis. I over 20 år har vi tatt ansvar for skjøtsel av Gjetumsbråten, en tidligere havnehage på østsiden av Søndre Kolsås. Formålet er å bevare og utvikle blomsterfloraen på enga. Vi legger også ned en omfattende dugnadsinnsats for å fjerne kjempebjørnekjeks, en av de mer ubehagelige fremmedartene som har bredt seg i Bærum. Søppel rydder vi også. Bærum kommune gir tilskudd til slike dugnader, og dette er en viktig inntektskilde for NiB.

I perioden mars 2019 - mars 2020 ser styret i Naturvernforbundet i Bærum slik ut:

Tomas Westly (47)

Styremedlem fra mars 2016, styreleder fra 2018. Bor på Bærums Verk

Utdannet biolog fra Universitetet i Oslo. Jobber i Asker kommune med natur og friluftsförvaltning.

Jeg har vært fasinert av natur helt siden jeg var liten og spesielt alt som kan «krype og gå» av dyr. De siste årene har jeg også fått en interesse for botanikk. Jeg liker også å høste av naturen, og driver med jakt, fiske, sopp- og bærplukking.

Siren Tjøtta (49)

Styremedlem fra 2017, nestleder fra 2018. Bor på Fossum.

Utdannet fra Universitetet i Bergen med hovedfag i administrasjon- og organisasjonsvitenskap i 1996. Arbeider som prosjektleder i seksjon virksomhetsstyring ved Kunsthøgskolen i Oslo.

Har hele livet vært glad i friluftsliv, og å være aktiv ute og oppleve naturen. Gjennom flere utbyggingssaker i lokalmiljøet på Fossum har engasjementet for naturvern vokst, sammen med interesse for hvordan forvaltningen og politiske program kan legge til rette for naturvern. Bevaring av viktige naturområder og kulturlandskap kan ikke tas for gitt, og naturen trenger talspersoner

Morten Bergan (63)

Styremedlem fra 2015. I redaksjonsgruppa for Nøttekråka. Bor på Snarøya.

Utdannet geolog fra Universitetet i Oslo og jobber med leting og produksjon av olje og gass fra norsk kontinentalsokkel.

Ivrig fuglekikker og drevet mye inventeringsarbeid vedrørende fugletekket på Fornebu og sjøfuglregistreringer i Oslofjorden. Var førende i kampen for å bevare grøntområdene på Fornebu etter flyplassnedleggelsen (og mottok flere naturvernpriser for dette inkl. NiBs i 2005). Jeg er mest opptatt av biologisk mangfold – å ta vare på de unike områdene i Oslofeltets kambrosilurumråder med sjeldne blomster og insekter – og fugleliv. Altså mest opptatt av kystområdene våre. Også: Turlleder for fuglekikkere (NoF Travel) og geologiturer i forbindelse med Geologiens Dag..

Anna Borg (64)

Styremedlem fra mars 2018, ansvarlig for NiB sine nettsider og nyhetsbrev. Bor på Bekkestua.

Født og oppvokst i Polen (Wrocław). Kom med mannen Jacek til Norge i 1985, og har bodd i Bærum siden 1997. Utdannet informatiker og jobber i Utdanningsdirektoratet som seniorrådgiver med fokus på digitalisering i utdanningssektoren.

Gjennom mitt arbeid i NiB håper jeg at jeg kan få større innflytelse på det som skjer i vårt nærmiljø, slik at vi kan både bevare, men ikke minst skape, bedre vilkår for naturen rundt oss og for oss selv, her hvor vi bor.

Øivind Grimmer (76)

Styremedlem fra mars 2019, tidligere også i 2010. Bor på Rykkinn.

Cand. real. i biokjemi fra Biokjemisk Institutt på Blindern. Har arbeidet som forsker hos Nyegaard & Co. - som etter hvert fikk navnet Nycomed og GE Healthcare. Har blant annet arbeidet med kreftterapi og allergi og ledet Diagnostica Divisjonen. Jeg har vært styremedlem i NOA (Naturvernforbundet i Oslo og Akershus) fra 2010 og har hatt gleden av å samarbeide med Gjermund Andersen og opplevd hans enorme innsats for å verne deler av Marka. Jeg er meget interessert i friluftsliv, sportsfiske og fotografering.

Finn Otto Kvillum (89)

Bortsett fra tre år i valgkomiteen har jeg vært med i styret siden 1992 hvorav syv år som leder og fire år som nestleder. Bor på Gjetsum. Jeg er født og oppvokst i Bærum og har opplevd et helt annet Bærum enn nå. Når jeg som ungdom stod på Kolsåstoppen og skuet utover Bærum, så fortonet store deler seg som en landbruksbygd. Mellom jordene var det flust med det som i dag betegnes grønne lunger. Veldig mye av dette er nå nedbygd, og vi må derfor beholde mest mulig av det som er igjen. Dette er grunnen til jeg har engasjert meg i naturvernarbeidet.

Liv Hilde Vårvik Lien (64)

Styremedlem fra 2019. Bor på Jar.

Utdannet bioingeniør og har blant annet jobbet 17 år på Bærum sykehus. Har sittet i Bærum kommunestyre i åtte år.

Bosatt i Bærum fra 1985 og har fulgt med på den sterke veksten i kommunen vår, som har gått på bekostning av tilgjengelighet til natur og grønne lunger der innbyggerne bor. Dempet vekst og gode oppvekstmiljøer for barna våre har vært viktig for meg å jobbe for. Et av mine fokusområder er reguleringsaker der dyrkbar jord og kulturlandskap stadig står i fare for å bli utbygd bit for bit. Her skal vi i NiB fortsette å være påvirkere overfor kommunepolitikere.

Bo Wingård (79)

Styremedlem fra 2010. Styremedlem i Lysakervassdragets Venner og Oslo Elveforum. Bor på Jar.

Cand. real. fra Universitetet i Oslo i 1965 med hovedfag i hydrologi ved Institutt for geofysikk. Jeg har jobbet med vann og vannressursforvaltning i store deler av mitt yrkesaktive liv, både i Norge og i utlandet. Jeg var pådriver for å omorganisere Bærum Elveforum (BEF) som en ideell organisasjon i 2014, etter mønster av Oslo Elveforum med frivillige elvegrupper og elvevenner. Jeg har vært leder av Bærum Elveforum siden da. Vårt motto er friluftsliv og naturglede i Bærums blå-grønne vassdrag.

Kari Balke Øiseth (63)

Styremedlem fra mars 2019, redaktør av Nøttekråka. Bor på Tanum.

Naturforvaltningskandidat fra det som nå heter Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Har nylig blitt AFP-pensjonist fra Kunnskapsdepartementet, der jeg arbeidet med forskningspolitikk. Jeg er opptatt av de globale utfordringene: klimakrisen og tapet av biologisk mangfold. Jorda skal være beboelig for framtidens generasjoner!

**I serien Lokale stemmer:
Naturvernforbundet i Bærum
presenterer seg, og vil bl.a. fortelle
om boka om Tanumplataet.
Velkommen til Bærum bibliotek,
Bekkestua, 23. april kl. 18-19!**

Minneord Kjell Baalsrud

Tekst: Finn Otto Kvillum

Kjell Baalsrud døde 11. oktober 2019, 98 år gammel. Med ham gikk en av veteranene i naturvernarbeidet her i landet bort.

Han medvirket til opprettelsen av Norsk institutt for vannforskning (NIVA) og ledet det fra starten i 1958 til han gikk av med pensjon i 1981. Som instituttsjef satte han varige spor etter seg i norsk vann- og naturforvaltning. Han deltok i en rekke utredningsutvalg og hadde mange tillitsverv. Han var æresmedlem i Norges Naturvernforbund, Oslofjorden Friluftsråd, Norsk Vannforening, Norsk Forening for mikrobiologi, Falstadfangenes Forening og Ekeberg seniorsenter. Dette forteller med få ord med hvilken dyktighet og grundighet han utførte sine verv.

Kjell Baalsrud var også aktiv i Naturvernforbundet i Bærum. Han var vara-medlem i styret fra 1986 til 1990 og var medlem av valgkomiteen fra 1991 til 2001, hvorav ni år som leder. Som valgkomitemedlem deltok han av og til på styremøtene og påtok seg styreoppgaver når dette var ønskelig.

Etter et nitid innsamlingsarbeid forfattet han i 2000 boken *Bekkene i Bærum som ble borte* og lot Naturvernforbundet i Bærum stå som utgiver. Denne boken har vært til stor nytte for Bærum Elveforum og bidratt til sette fokus på åpning av lukkede bekker. Vi takker Kjell Baalsrud for hans strålende innsats for vern av naturen.

ÅRSMELDING 2019 for Naturvernforbundet i Bærum (NiB)

Høringsuttalelser til planer og merknader til igangsatt planarbeid

De fleste av NiBs høringsuttalelser og merknader/innspill kan leses i sin helhet på NiBs nettsider, www.baerumsnatur.no under «Saker».

NB! De sakene som er merket med ** blir nærmere omtalt i egen artikkel i dette bladet.

Høringsuttalelser

Høringsuttalelse til mindre endring av fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16. Sendt 09.01.2019.

Brev som støtter Skui Vels uttalelse der de ber om at del av Avtjerna tas ut av fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16. Sendt 21.01.2019.

** Høringsuttalelse til Skiforeningens søknad om utvidelse av skiløype mellom Muren og Brunkollen. Sendt 22.02.19.

Høringsuttalelse om Tjernsmørtjern som del av områderegulering av lokalveinett. Sendt 03.02.2019.

** Høringsuttalelse til kommende regulering av Snoveien 17 – 19. Sendt 02.04.2019.

Høringsuttalelse om kommunen som vil bruke Avtjerna som snødeponi. Sendt 22.08.2019.

Høringsuttalelse vedr. kommunens søknad om utslippstillatelse i forbindelse med byggingen av Fornebubanen. Sendt 25.09.2019.

** Høringsuttalelse til forslag til reguleringsplan for Jarenlia. Sendt 14.11.2019.

Høringsuttalelse til planforslag for Regional Sikkerhetsavdeling (RSA) på Ila. Sendt 28.11.2019.

** Høringsuttalelse til ny, oppgradert kraftledning fra Hamang til Smestad. Sendt 13.12.2019.

Merknader til igangsatt planarbeid

Merknader til oppgradering av eksisterende gårdsvei som adkomstvei til planlagt boligfelt i Berghoffveien. Sendt 11.02.2019.

** Merknader til boliger i Vallerveien 146. Sendt 21.03.2019.

Merknader til oppstart av regulering av turveitrasé i Vestmarka som skal anvende steinmasser fra byggingen av nytt vannrenningsanlegg på Kattås. Sendt 30.06.2019.

Merknader til detaljregulering av Busoppveien (Nordby gård). Sendt 04.07.2019.

Merknader til mulig ny undergang for turvei under Hosleveien. Sendt 22.08.2019.

Merknader til oppstart av reguleringsplan for Dumpa-området på Fornebu. Sendt 28.09.2019.

** Merknader til igangsatt planarbeid for utskilt del av Gjettemveien 90. Sendt 19.12.2019.

Klager på vedtatte reguleringsplaner

** Klage på vedtak om bolig i Ekeberglia 61. Sendt 15.04.2019.

Klage på områdereguleringsplanen for Fossum. Sendt 28.05.2019. Vi var ikke alene om å klage på dette vedtaket, men ingen av oss fikk medhold.

Andre saker

Publisering – nettsidene og Facebook

Etter at nettsiden til Naturvernforbundet i Bærum ble omstrukturert høsten 2018, ble vår nettløsning mer oversiktlig og enklere å bruke. Etter den nye kommunikasjonsstrategien prioriterer vi kommunikasjon på Facebook. Informasjon som legges ut der refereres samtidig fra hjemmesiden. NiBs bruk av Facebook gir flere muligheter til publisering av bilder fra forskjellige arrangementer, informasjon om kommende arrangementer og dialog med medlemmer gjennom kommentarfeltet. Arrangementsoversikten publiseres også på hjemmesiden.

Nettsidene oppdateres kontinuerlig med informasjon om vårt arbeid – høringsuttalelser, merknader til planer, relevante presseklipp og artikler om aktuelle temaer.

Nyhetsbrev

I løpet av 2019 ble det sendt ut tre nyhetsbrev – i februar, juni, og november. Sammenliknet med andre organisasjoner har NiB relativt høye tall av brukere som åpner nyhetsbrevet. Derimot er det litt færre enn gjennomsnittet som åpner lenker til artikler på hjemmesiden. Eksempelvis ble nyhetsbrevet i november sendt ut til 817 medlemmer hvorav 49% åpnet brevet. Gjennomsnittet for ikke-kommersielle organisasjoner er 37,1%. Kun 2,3% av de som åpnet nyhetsbrevet gikk videre til saker referert i brevet (mot gjennomsnittet 4,4%). Det kan tenkes at årsaken til et lavt åpningstall er publisering på Facebook.

Praktiske aktiviteter

Slåtte- og rakedugnad på Gjettembråtan

Også i 2019 ble slåtte- og rakedugnad gjennomført på 2 dager. Onsdag 14. august kom Jan Häusler og Rune Aanderaa fra Naturvernforbundet i Asker (NiA) med hver sin slåmaskin. En person slo med ljà på kantene og på de områdene som ikke var egnet for slåmaskin. Gresset tørket på bakken frem til mandag 19. august.

I 2019 kom 11 voksne og ett barn til rakedugnad, hvorav tre «nye» frivillige. Det er gledelig at på denne måten blir flere folk kjent med slåtteenger og arbeidet på denne enga. Noen av de «gamle» frivillige ble borte pga. alder. Også den sosiale delen av dugnaden er viktig – i år var det tre frivillige som kom med hjemmebakke kaker.

I tillegg har dugnadsleder Zsuzsa Fey luket einstape på enga. Det ser ut som om lukingen siden 2013 har hatt god effekt, for hun fant lite einstape.

Dugnadsgjengen på Gjettembråten. Foto: Henning Spjelkavik

Søppeldugnader i 2019

Naturvernforbundet i Bærum (NiB) plukket også i 2019 søppel langs kyststien på Fornebu på oppdrag fra Bærum kommune. Først vårrydding før St. Hans, og så en runde i slutten av september.

12. juni var vi 11 personer i dugnadsgjengen, og 16. september 9 personer. Vi ryddet samme rute som i tidligere, men fant heldigvis lite søppel. Dette har nok sin grunn i at det er blitt et stort fokus på søppel, spesielt plast. Det er også en god del som plukker søppel mens de likevel tar joggerunden, såkalt *plogging*. Tanken bak «5 for hvalen» eller «fem om dagen» er at hvis hver femte nordmann plukker fem stk. søppel hver dag, fjerner vi 35 tonn søppel fra naturen HVER DAG. All søppel ble kjørt til Isi.

Som i fjor samarbeidet NiB og Bærum Elveforum om å plukke søppel i og langs Engervannet, også dette etter avtale med kommunen. 10. mai deltok 11 personer fra dugnadsgjengen, og 25. september 15 personer. Under vårdugnaden fikk vi låne en båt av kommunen. To rodde langs stranda og plukket det de fikk tak i der, mens 9 andre tok runden langs land. Det ble over 130 kg søppel, som ble kjørt til Isi. Det var viktig at dugnaden ble utført før fuglene hadde begynt hekkingen, ettersom Engervannet er en svært viktig lokalitet både for standfugler og vadefugler på trekk. Høstdugnaden avstedkom over 80 kg søppel.

Søppeldugnader er, trass i navnet, hyggelige aktiviteter, som dessuten gir inntekter til driften av NiB.

NiBs arbeid med kjempebjørnekjeks 2019

Vi var 22 personer på dugnadslista i år. Noen familiemedlemmer har også deltatt.

Ni små områder ble avsluttet i 2019, mens vi fikk ti nye områder. De nye områdene var små, med 10 til 50 kjempebjørnekjeks.

Kjempbjørnekjeks. Foto: Øystein Sverdrup

Dugnadsgjengen timeførte til sammen 296,5 timer. Kontroll av begge sider av Lomma mellom Bykrysset og Mølladammen skole utgjorde 31 timer og kom i tillegg. Sum 2019 ble dermed 327,5 timer mot 351,5 timer i 2018.

Vi trenger å opprettholde, og helst øke, antall dugnadsmedlemmer i 2020. NiB er blitt bedt om å bruke mer tid til å se i utkantene av områdene da også her kan det forekomme planter.

På oppsummeringsmøtet i 2018 tok NiB opp om de kunne utvide sin aktivitet til å omfatte lupiner og kanadagullris. På oppsummeringsmøtet i 2019 ble det bestemt at NiB fra 2020 kan fjerne kanadagullris ved den tidligere Solbergbakken.

Når et område er registrert med null kjempebjørnekjeks tre år på rad skal området avsluttes. På oppstartmøtet ble det foreslått at vi deretter med f.eks. to års mellomrom foretar en kontroll i juli. Bærum kommune avgjør hvor lenge en slik utvidet sporadisk kontroll skal vare.

Det er laget et lite A5 informasjonsark om kjempebjørnekjeks. Det kan være greit å ha hvis man treffer noen som vil vite noe mer og ikke vet hvordan kjempebjørnekjeks ser ut.

Ønsker du en W-fil A4 med to utsnitt av denne informasjonen kan du sende en e-post til: osverdru@online.no. Se ellers NiBs hjemmeside her: <https://naturvernforbundet.no/noa/berum/bekjempelse-av-kjempebjørnekjeks-i-barum-article38774-2206.html>

Alle kan hjelpe til med å holde et øye med byggeplasser og anleggsområder. Dukker det opp kjempebjørnekjeks eller andre planter som står på svartelista kan du notere adresse, plantenummer eller annet som kan være av interesse og sende det til Naturvernforbundet i Bærum (se e-post-adresse over). Da kan vi forhåpentlig stoppe et nytt spredningstilfelle i en tidlig fase. Ønsker du å hjelpe oss med arbeidet, f.eks. på egen eiendom, er det fint. Fjern **ikke** kjempebjørnekjeks uten å ta forsiktighets hensyn. Det er viktig at planten bekjempes på riktig måte. Vi bistår gjerne med informasjon eller vi kan gjøre jobben for deg hvis du selv ikke kan.

Mediedekning/Omtale

Artikler publisert i Budstikka:

- 08.01. Fossumplanen må reduseres – Anne Gøril Aas og Siren Tjøtta
- 14.02. Varig naturvern nå – Anne Gøril Aas og Bjørg Petra Brekke
- 17.02. Fossum – langt fra miljøvennlig – Silje Ask Lundberg og Anne Gøril Aas
- 06.03. Unyansert om Fossum – Anne Gøril Aas
- 13.03. Smiejordet og bærekraftig idrettsanlegg – Finn Otto Kvillum
- 22.06. Sprengstein i Vestmarka – Øivind Grimmer
- 03.07. Naturmangfold og politikk – Kari Balke Øiseth og Finn Otto Kvillum
- 30.09. Bevar skogholtet ved Bekkestua Sør – Finn Otto Kvillum
- 30.12. Bekkåpning og restaurering av vassdrag – Bo Wingård

Videre var Naturvernforbundet i Bærum medunderskriver sammen med Bærum Natur- og Friluftsråd og Naturvernforbundet i Buskerud på en rekke debattinnlegg om fellesprosjektet E16 og Ringeriksbanen, forfattet av Ulf Kristiansen, styremedlem i Bærum Natur- og Friluftsråd.

Verving av medlemmer og medlemstall

NiBs mål er, som før, at 1,5 prosent av befolkningen skal være medlemmer. Det vil si vel 1900 medlemmer nå som det per 3.kvartal i 2019 er blitt 127 467 innbyggere i Bærum.

NiB hadde vervestands noen søndager sommer og høst på ulike utfartssteder, med gode resultater. Pr 31.12.2018 hadde vi 1406 medlemmer, og pr 31.12.2019 var det 1521 medlemmer. Det betyr en økning i medlemstallet på 115 i 2019.

Arrangementer og deltakelser

Årsmøtet 2019

Årsmøtet 2019 ble avholdt 18. mars 2019 på Bekkestua bibliotek. Det var 30 deltagere.

Etterpå var det åpent møte der professor Terje Tvedt holdt foredraget «Elver og sivilisasjoner utvikling». Se ellers protokollen som står etter årsmeldingen.

Naturverndag på Lilløyplassen

Den 2. juni arrangerte vi en naturverndag på Lilløyplassen på Fornebu. Foruten diverse stands delte vi ut et skjema for «jakt» på fremmede arter og Naturvernforbundets brosjyre om «insektennlig» planter. Det ble arrangert fugletittetur og plantetur og vi bød på gratis bevertning.

Oppslutningen ble dessverre ikke som håpet. En grunn var muligens at det var langhelg, en annen at området omkring var sterkt preget av anleggsvirksomhet i forbindelse med den kommende gravlunden på Oksenøya. Det var vanskelig å finne fram!

NiBs miljøvernpris 2018 tildelt Øystein Sverdrup

Naturvernforbundet i Bærum har i mange år fjernet den skadelige planten kjempebjørnekjeks i store deler av Bærum etter avtale med Bærum kommune. Antall områder som vi har ansvar for har ligget på godt over 100 og dugnadsgjengen har bestått av over 20 personer. Arbeidet må organiseres, og de siste årene har dette blitt utført av Øystein Sverdrup. Ikke bare har han utført organiseringen på en meget tilfredsstillende måte, han har også selv fjernet mye kjempebjørnekjeks. Han har også stilt opp på våre søppeldugnader.

For hans fortjenestefulle innsats var det en glede å tildele Miljøvernprisen 2018 til Øystein Sverdrup.

Prisen deles normalt ut på årsmøtet, men Sverdrup var da bortreist. Han fikk derfor prisen på Naturverndagen på Lilløyplassen 2. juni.

Tomas Westly (t.v.) overrekker Miljøvernprisen til Øystein Sverdrup. Foto: Morten Bergan.

Sidesprang

22. september arrangerte NiB for andre gang *Sidesprang* på Kirkebykollen i Lommedalen. Kirkebykollen er en liten kolle (317 m.o.h.) med variert landskap rett vest for Burudvann. Grusveien inn til Burudvann er en av Bærums mest brukte turveier. Formålet med *Sidesprang* er å introdusere folk for nye turområder i nærmiljøet. Vi hadde en stand ved parkeringsplassen, og merket løype til toppen av Kirkebykollen. På toppen hadde vi en bålplate der det ble servert pinnebrød, saft og kaffe, og vist en liten sopputstilling. Dessverre var oppmøtet dårlig, kanskje fordi skogen var våt, og fordi vi ikke hadde nådd fram med annonsering.

Julemøte for dugnadsdeltagere og styremedlemmer

4. desember var dugnadsdeltakerne invitert til Bekkestua bibliotek for et godt måltid sammen med styret. Terje Bøhler

holdt foredrag om «Opplevelser langs Øverlandselva – på godt og vondt».

Leder og styremedlemmer har deltatt på følgende:

- 26.-27. januar: NNVs ledersamling
- 4. februar: Møte med Venstres Eirik Bøe om politikuttforming
- 12. februar: Vinterkonferanse Oslo og Omland Friluftsråd
- 12. februar og 25. februar: Kurs i QGIS (et program som kan vise kart, redigere og analysere geografiske data)
- 27. februar: Møte i Bærum kommune om terrengarbeider på Storøya
- 9. mars: Vardebrenning Gjettembråten La olja ligge! (LoVeSe)
- 14. mars: Årsmøte i Bærum Natur- og Friluftsråd
- 2. april: Årsmøte i Bærum Elveforum
- 28. april: NOA Sidesprang på Bygdøy
- 29. april: Årsmøte i Oslo og Omland Friluftsråd
- 30. april: Årsmøte i Skui Vel (hadde foredrag om naturvern-sak på dagsordenen)
- 17. juni: Båttur med Bærum kommune om fremmede planter i skjærgården
- 17. september: Kurs i biomangfoldloven (Sabima)
- 23. oktober: Akerselvaakademiet
- 29. oktober: Informasjonsmøte om utbygging i Jarenlia
- 1. november: Vannområdeseminar
- 12. november: Kurs i plan- og bygningsloven i regi av Oslo og Omland Friluftsråd, FNF Oslo og FNF Akershus
- 18. november: Befaring på Ila i regi av Forum for natur og friluftsliv, og Informasjonsmøte om reguleringsplan for Regional Sikkerhetsavdeling på Ila på Fossum klubbhus i regi av Bærum kommune
- 25. november: Ekstraordinært årsmøte i Bærum Natur- og Friluftsråd
- Vår og høst: Oppstart- og oppsummeringsmøte med Bærum kommune vedr. bekjempelsen av kjempebjørnekjeks

Styret og andre tillitsverv

Det ble avholdt 7 styremøter i 2019.

Mye informasjon ble utvekslet internt i NiB pr. e-post og i Sharepoint.

Styret

Tomas Westly – leder

Siren Tjøtta – nestleder

Morten Bergan – kontaktperson til NOF OA

Anna Borg

Øyvind Grimmer

Finn Otto Kvillum

Liv Hilde Vårvik Lien

Bo Wingård – kontaktperson til Bærum Elveforum

Kari Balke Øiseth

Revisor: Øystein Berg

Sekretariatsleder: Jorun Øygard fram til 30.06.2019

Regnskapsfører: Ove Vigdal, Norges Naturvernforbund

Valgkomité

Tom Ekeli, leder

Knut Bjerke

Bjørn Frodahl

Årsmøte-protokoll og regnskap 2019

Årsmøteprotokoll og regnskap Naturvernforbundet i Bærum 2019

Protokoll Årsmøtet 2019

Sted; Bekkestua bibliotek . Tilstede; 30 personer

Tid: 18. mars 2019 kl 1800-1900

1. Møteledelse

Anne Gøril Aas var møteleder. Jorunn Øygard referent. Ulf Kristiansen og Kerrin Ketels ble valgt til å underskrive protokollen

2. Konstituering;

Styreleder Anne Gøril Aas ønsket velkommen og det var ingen innvendinger til innkalling og dagsorden.

3. Årsmelding og regnskap for 2018.

Anne Gøril Aas orienterte om styrets arbeid og gjennomgikk regnskap for NiB og Naturvernopplysning. Resultatet for NiB er et overskudd på 11.022 kr. etter overføring av 40.000 kr. til Naturvernopplysning. Regnskapet for Naturvernopplysning viser et overskudd på 46.726 kr. Etter gjennomgang av revisors beretning ble årsmelding og regnskap enstemmig vedtatt.

4. Saker fremmet av medlemmer innen 15. januar:

Ingen saker fremmet.

5. Arbeidsprogram og budsjett for 2019.

Budsjettet for 2019 ble lagt frem. Det legges opp til et overskudd på 9.000 kr. Enstemmig vedtatt.

Anne Gøril Aas gikk gjennom styrets forslag til arbeidsprogram. Enstemmig vedtatt.

6. Valg

Forslag til nytt styre fra valgkomiteen:

Funksjon:	Funksjonstid:	Sist valgt:	Navn:	Valgstatus:
Leder	1 år	2019	Tomas Westly	På valg. Gjenvalg.
Nestleder	1 år	2018	Siren M. Tjøtta	Ikke på valg 2019.
Styremedlem	1 år	2019	Finn Otto Kvillum	På valg. Gjenvalg 1 år.
Styremedlem	2 år	2019	Bo Wingård	På valg. Gjenvalg.
Styremedlem	1 år	2019	Anna Borg	Ikke på valg. Gjenv. 1år
Styremedlem	1 år	2019	Morten Bergan	På valg. Gjenv. 1år
Styremedlem	1 år NY	2019	Liv Hilde Vårvik Lien	Ny
Styremedlem	1 år NY	2019	Kari Balke Øisethorten Bergan	Ny
Styremedlem	1 år NY	2019	Øivind Grimmer	Styremedl. 2010-2011

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

Torggrim Huglen gikk ut av valgkomiteen. .

Styrets forslag til ny valgkomite; Tom Ekel; leder

Bjørn Frodahl

Knut Bjerke (ny)

Forslaget enstemmig vedtatt.

Revisor: Øystein Berg tok gjenvalg. Enstemmig godkjent.

Årsmøtet ble med dette formelt avsluttet.

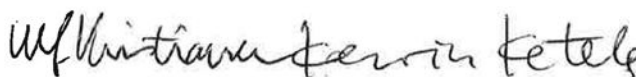
Anne Gøril Aas takket avgående styremedlemmer Bjørg Petra Brekke, Johan Persbråten og Anne Gøril Aas for arbeidet. Likeledes ble Torggrim Huglen takket for innsatsen i valgkomiteen. Ny leder Tomas Westly takket avgående styreleder Anne Gøril Aas for arbeidet.

Årsmøteforedrag:

Professor Terje Tvedt holdt foredrag om «Elver og sivilisasjonens utvikling»

Jorunn Øygard

(referent)

Protokoll godkjent:

Ulf Kristiansen

Kerrin Ketels

Regnskap Naturvernforbundet i Bærum 2019

Inntekter	Noter	Regnskap 2019	Budsjett 2019	Regnskap 2018
Kontingent første år, nye medlemmer	2	14 993	11 300	12 450
Kontingent, andel fra NNV	2	50 776	49 200	49 008
NNV aktivitetstilskudd		10 000	0	0
Kommunal støtte til driften		17 000	17 500	17 500
Tilskudd til Gjettnumbråten		15 000	15 000	15 000
Dugnader, kjempebjørnekjeks/Stordykilen	3	107 800	107 000	112 300
Prosjektinntekter		0	0	10 000
Diverse inntekter/salg		425	0	24 687
Grasrotmidler Norsk Tipping		9 234	3 000	6 729
Moms-kompensasjon		11 021	10 000	10 081
Gaver		2 857	0	0
Renter		3 799	1 000	1 789
Sum inntekter		242 845	214 000	259 544

Kostnader		Regnskap 2019	Budsjett 2019	Regnskap 2018
Medlemsblad Nøttekråka		39 011	40 000	28 782
Kostnader ved dugnadsarbeid		7 010	3 000	2 075
Kolsås/Dællvann		0	0	65 316
Materiell, fuglekasser		5 721	0	0
Styremøter/årsmøte		13 607	25 000	22 310
Rekvisita, porto, postboks		3 144	1 000	1 970
Profilerings		8 625	4 500	0
Vervekostnader			1 000	0
Personalkostnader	4	36 000	56 000	54 267
Økonomitjenester	4	20 000	5 000	8 325
Oppmerksomhet, gaver, premier		0	6 000	389
Arrangementskostnader (Naturdag, Gjettnumbråten m.m.)		2 797	20 000	0
NiBs hjemmeside		0	500	0
Kurs, eksterne møter, faglitteratur		3 625	1 500	4 758
Kontingenter og abonnemeter		1 406	1 500	1 391
Tilskudd Naturvernopplysning *	5	0	25 000	
Kalendere for salg		2 700	4 500	3 900
Bankkostnader		1 987	500	621
Diverse kostnader		0	10 000	7 692
Sum kostnader		145 633	205 000	201 796

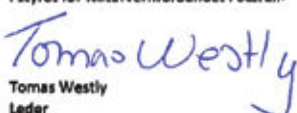
Årets resultat	6	97 212	9 000	57 748
----------------	---	--------	-------	--------

Balanse

Elendeler	Noter	31.12.2019	31.12.2018
Bank, driftskonto		78 885	162 905
Bank sparekonto		694 918	493 686
Bank, skattetrekkskonto		3 412	3 412
Sum elendeler		777 215	660 003

Gjeld og egenkapital	Noter	31.12.2019	31.12.2018
Egenkapital 1.1	6	660 003	599 194
Årets overskudd		97 212	57 748
Egenkapital 31.12		757 215	660 003
Gjeld		20 000	0
Sum gjeld og egenkapital	6	777 215	660 003

Bærum den 13. januar 2020
I styret for Naturvernforbundet i Bærum

Tomas Westly
Leder

Ove Vigdal
Naturvernforbundet
(regnskapsfører)

Uttalelse fra valgt revisor:

Jeg har revidert årsregnskapet for Naturvernforbundet i Bærum for regnskapsåret 2019. Hovedregnskapet viser et overskudd på 97.212 kroner.

Etter min vurdering er årsregnskapet avgitt i samsvar med god norsk regnskapsskikk og gir et riktig bilde av organisasjonens økonomiske stilling per 31. desember 2019.

Regnskapet for Naturvernforbundet og Naturvernopplysning er slått sammen og konsolidert i 2019 ved direkte korreksjon av egenkapitalen. Oppstillingen er gjort om for både 2018 og 2019 slik at det viser korrekt regnskap og totalbalanse for både 2018 og 2019. Total egenkapital er kr 757.215 per 31.12.2019.

Revisjonen omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, og vurdering av innholdet i og presentasjon av årsregnskapet.

Jeg finner å kunne anbefale at det fremlagte årsregnskap godkjennes som Naturvernforbundet i Bærum sitt årsregnskap for 2019. Oslo, 15.01.2020

Øystein Edvin Berg
Valgt revisor

Innkalling til årsmøte

i Naturvernforbundet i Bærum

Onsdag 18. mars kl. 18.00 i Bekkestua bibliotek

Program

Kl. 18.00 Årsmøte

- Sak 1. Valg av møteleder, referent og protokollunderskrivere
- Sak 2. Godkjenning av innkalling, dagsorden og saker til eventuelt
- Sak 3. Godkjenning av årsmelding og regnskap
- Sak 4. Godkjenning av budsjett og arbeidsprogram for 2020
- Sak 5. Valg av nytt styre, revisor og valgkomité
- Sak 6. Eventuelt og innmeldte saker

Kl. 19.00 Pause med kaffe og kringle

Kl. 19.30 Åpent møte for alle interesserte

Foredrag med Thomas Krogh og Siri Khalsa fra Monark om "Gammelskog i Oslomarka".

Vel møtt!

Tomas Westly

Styreleder for Naturvernforbundet i Bærum (NiB)

NiB-styret 2019.

Fra venstre: Bo Wingård,

Liv Hilde Vårvik Lien,

Øyvind Grimmer,

Finn Otto Kvillum,

Kari Balke Øiseth,

Tomas Westly,

Siren Tjøtta,

Anna Borg.

Morten Bergan var ikke

til stede da bildet ble tatt.

Foto: Øystein Sverdrup.

Husk
Grasrot-
andelen!

GRASROTANDELEN
NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Organisasjonsnummer: 971258551

32774971258551

Returadresse:
Naturvernforbundet i Bærum
Pb. 252
1319 Bekkestua

